

ΙΩΣΕΦΙΝΑ.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΠΑΛΑΙΩΝ ΥΠΟΔΗΜΑΤΩΝ.

Ἀφ' οὗ ἡ αὐτοκρατόρισσα Ἰωσηφίνα ἐχωρίσθη διὰ διαζυγίου ἀπὸ τὸν δεύτερον αὐτῆς σύζυγον Ναπολέοντα τὸν Α', ἀπεσύρθη ὀλίγον μακρὰν τῶν Παρισίων εἰς τὴν ὥραίαν ἀγροτικὴν ἑπαυλιν τῆς Μαλμεζόνος. Ἐν τῇ κατοικίᾳ ταύτῃ, καίτοι πάντοτε φέρουσα τὸν τίτλον τῆς αὐτοκρατορίσσης, ἔζη ἐν μεγάλῃ μοναξίᾳ μέχρι τῆς ἐποχῆς τοῦ θανάτου συμβάντος τὸ 1814. Ὀλίγον καιρὸν πρὸ τῆς ἀσθενείας, ἐπεσκέφθησαν αὐτὴν δύο νέαι κυρίαι γνώριμοι, καὶ ἰδοὺ πῶς περιγράφεται ἡ ἐπίσκεψις αὕτη ὑπὸ τῆς μιᾶς τῶν κυριῶν εἰς τὰ Ἀπομνημονεύματα τῆς Ἰωσηφίνης.

« Ἐτυχε νὰ παρακαλέσωμεν τὴν αὐτοκρατόρισσαν ὅπως εὐαρεστηθῇ νὰ μᾶς δεῖξῃ τοὺς ἀδάμαντας αὐτῆς ἀποτεθειμένους εἰς ἀπόκρυφον ὑπόγειον θάλαμον. Μετ' ἀξιαγίας τῷ ὄντι προθυμίας ὑπήκουσεν εἰς τὴν τολμηρὰν ἡμῶν παράκλησιν, καὶ διέταξε νὰ κομισθῇ μεγάλη τράπεζα εἰς τὴν αἴθουσαν. Ἐπὶ ταύτης θαλαμηπόλοι τινὲς ἔθεντο πολυαρίθμους καὶ ποικίλων σχημάτων πυξίδας, αἵτινες διασκεδασθεῖσαι ἐπὶ τῆς τραπέζης ἐκάλυψαν αὐτήν. Ἀνοιχθεῖσιν δὲ τῶν πυξίδων, οἱ ὀφθαλμοὶ ἡμῶν ἐθαμβώθησαν ὑπὸ τῆς λαμπρότητος, τοῦ μεγέθους καὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν τιμαλφῶν λίθων, οἵτινες ἀπετέλουν διάφορα κοσμήματα. Τὰ μᾶλλον ἀξιοθέατα, μετὰ τὰ ἐκ λευκῶν ἀδαμάντων συγκεείμενα, ἦσαν τὰ ἀπιδοειδῆ κατεσκευασμένα ἐκ μαργαριτῶν ἀνεπιμέμπτου κανονικότητος καὶ λαμπροτάτου χρωματισμοῦ. Ἀχάται, ἄνθρακες, σάπφειροι, σμάραγδοι συνεδέοντο μετὰ μεγάλων ἀδαμάντων, καὶ πάντες οὗτοι οἱ πολύτιμοι λίθοι ἀπετέλουν συλλογὴν, ἥτις πιστεύεται ὅτι εἶναι μοναδικὴ ἐν Εὐρώπῃ, καθότι συνέκειτο ἀπὸ τὰ τιμαλφέστερα καὶ λαμπρότερα κοσμήματα, ἅπερ εὕρισκοντο ἐντὸς τῶν πόλεων τῶν ἁλωθεῖσιν ὑπὸ τῶν ἡμετέρων στρατῶν. Ὁ Ναπολέων εἶχε πάντοτε μεγάλην προθυμίαν εἰς τὸ νὰ προσφέρῃ τῇ συζύγῳ αὐτοῦ τοιαῦτα πολύτιμα δῶρα. Τὰ διαδήματα καὶ αἱ ἀνθοδέσμαι ἐξ ἀναριθμήτων τιμίων λίθων συγκείμεναι ἐπεχύρουν τὸ ἀληθὲς τῶν πολλῶν φαντασιωδῶν περιγραφῶν, ἅς εἶχομεν ἀναγνώσει εἰς τὰ ἀνατολικά διηγήματα. Μόνοι οἱ ἰδίοις ὀφθαλμοῖς ἰδόντες τὴν λαμπροτάτην ἐκείνην συλλογὴν δύνανται νὰ μορφώσωσιν ἰδέαν ἀνάλογον αὐτῆς.

« Ἡ αὐτοκρατόρισσα σπανίως ἐφόρει τὰ φαντασιώδη ταῦτα κοσμήματα. Ὅθεν, ἡ θεὰ τῆς ἐκθέσεως τοσούτων πυξίδων διηγείρε τὸ θάμβος

τῶν παρισταμένων. Ἡ Α. Μ. ἐφαίνετο φαιδρὰ θεωροῦσα τὸν σιωπηλὸν ἡμῶν θαυμασμόν. Ἀφ' οὗ δὲ μᾶς ἔδωκε τὴν ἄδειαν νὰ ψηλαφήσωμεν καὶ νὰ ἐξετάσωμεν τοὺς ἀδάμαντας κατ' ἀρέσκειαν, « Δὲν ἔχω ἄλλην αἰτίαν, εἶπε μειδιῶσα, διατάξασα νὰ σᾶς δειχθῶσιν οἱ ἀδάμαντές μου, εἰμὴ διὰ νὰ χαλαρώσω τὴν φαντασίαν σας. Μετὰ τὴν θεωρίαν τόσων βαρυτίμων συμπλεγμάτων, δὲν ἐπιθυμεῖτε ὑποθέτω τὰ ὑποδεέστερα. Ἀλλ' ὁ θαυμασμός σας μετριάζεται ὅταν ἐνθυμηθῇτε πόσον ἀτυχῆς ὑπῆρξα, ἐγὼ ἡ κτήτωρ τόσων ἀδαμάντων. Εἰς τὰς ἀρχὰς τῆς παραδόξου ἀνυψώσεώς μου, ἠγάπων πολὺ τὰ κοσμήματα, καὶ πολλὰ ἐκ τούτων ἀπέκτησα εἰς τὴν Ἰταλίαν. Ἀλλὰ τόσον τὰ ἐβαρύνθην, ὥστε σπανίως τὰ ἐφόρουν, καὶ τοῦτο ὁσάκις ὑπεχρεούμην νὰ ἐπιδείξω τὸν ὑψηλὸν βαθμὸν μου εἰς τὸν κόσμον. Πρὸς τούτοις πιθανὸν νὰ στερηθῶ ἐπὶ τέλους τὰ λαμπρὰ ταῦτα ἀλλ' ἀνωφελῆ πράγματα. Μὴ δὲν ἔχω εἰς τὴν κατοχὴν μου τὰ ἐνώτια τῆς Μαρίας Ἀντωανέττης; Ἀλλ' εἶμαι βεβαία ὅτι θέλω ἔχει αὐτὰ τοῦ λοιποῦ; Πιστεύσατέ με, νέαι κυρίαι, καὶ μὴ ζηλεύετε λαμπρότητα μὴ βασιζομένην εἰς τὴν ἀληθῆ εὐτυχίαν. Ἐλπίζω ὅτι θὰ ἐκπλαγῇτε, ὅταν σᾶς διηγηθῶ ὅτι εὐχαριστήθην πολὺ περισσότερον, ὅτε ἔλαβα ἐν παλαιὸν ζευγάριον ὑποδημάτων, ἢ ὅτε ἀπέκτησα τοὺς θησαυροὺς τούτους οἵτινες θαμβιώνουσι τώρα τοὺς ὀφθαλμούς σας. »

« Ἡ παρατήρησις αὕτη τῆς αὐτοκρατορίσσης μᾶς ἐκίνησεν εἰς γέλωτα, ἐπειδὴ δὲν ἐπιστεύσαμεν ὅτι ἐλάλει σπουδαίως. Ἀλλ' ἐπανελάβε τὴν παρατήρησιν ταύτην μὲ ὕψος τοσαύτης σοβαρότητος, ὥστε παρεκαλέσαμεν τὴν Α. Μ. νὰ μᾶς διηγηθῇ τὴν ἱστορίαν τῶν παραδόξων ὑποδημάτων. « Σᾶς ἐπαναλαμβάνω, κυρίαι, εἶπεν ἡ αὐτοκρατόρις Ἰωσεφίνα, ἀληθέστατον εἶναι ὅτι τὸ δῶρον, ὅπερ μ' ἐχαροποίησε ὑπὲρ πᾶν ἄλλο, ἦτο ἐν ζευγὸς παλαιῶν ὑποδημάτων ἀκατεργάστου δέρματος. Εἶμαι βεβαία ὅτι ἡ ἱστορία των θέλει ἐπιβεβαιώσῃ τοὺς λόγους μου. Ἐταξείδευον λοιπὸν μὲ τὴν θυγατέρα μου Ὁρτενσίαν ἀπὸ τὴν Μαρτινίκαν τῶν δυτικῶν Ἰνδιῶν ἐπιβᾶσα εἰς πλοῖον, ὅπου ἔλαβον τόσα δείγματα ἀγαθότητος καὶ περιποιήσεως, ὥστε δὲν ἐδυνήθην ποτὲ νὰ τὰ λησμονήσω. Ἀποχωρισθεῖσα τοῦ πρώτου συζύγου μου, ἔπεσα εἰς χρηματικὰς στενοχωρίας. Τὰ ἔξοδα τῆς εἰς Γαλλίαν ἐπιστροφῆς μου μ' ἐβίασαν νὰ στερηθῶ πολλὰ πράγματα, καὶ μετὰ μεγίστης δυσκολίας κατώρθωσα ν' ἀγοράσω τὰ ἀπολύτως ἀναγκαῖα εἰς τὸ ταξείδιον. Ἡ Ὁρτενσία, εὐμορφὸν καὶ ζωηρὸν κοράσιον, ἔψαλλεν Ἰνδικὰ ᾄσματα, ἐχόρευε θαυμασίως χοροὺς Ἰνδικούς, διεσκέδαζε τοὺς ναύτας καὶ κατήντησε ν' ἀγαπᾷ πολὺ τὴν συντροφίαν των. Μόλις ἐπλαγίαζα νὰ κοιμηθῶ, ἡ Ὁρτενσία ἀνέβαινεν εἰς τὸ κατὰστρωμα, ἐπανελάμβανε τὰ παιγνίδιά της, τοὺς χοροὺς καὶ εὐχαρίστει ὅλους. Γέρων τις ναύτης ἐδείκνυεν ἰδιαιτέραν ἀγάπην πρὸς τὴν θυγατέρα μου, καὶ ὁπότε ἐσχόλαζεν ἀπὸ τῆς ἐργασίας του, ἀφιέρωνε τὸν περισ-

σεύοντα χαιρὸν εἰς τὴν μικρὰν φίλην του, ἥτις παρομοίως τὸν ἡγάπα καθ' ὑπερβολήν. Τὰ ὑποδήματα τῆς κόρης μου ἐπαλαιώθησαν εἰς μικρὸν διάστημα καιροῦ, ἐπειδὴ ἐχόρευε καὶ ἐπήδα ἀδιακόπως. Γνωρίζουσα ὅμως ὅτι δὲν εἶχα ἄλλο ζευγάριον δι' αὐτήν, καὶ φοβουμένη μὴ τὴν ἐμποδίσω ἀπὸ τοῦ νὰ ἀναβαίνει εἰς τὸ κατάστρωμα, ἐὰν ἐμάνθανα τὴν κακὴν κατάστασιν τῶν ὑποδημάτων της, μὲ ἀπέκρυπτε τὸ μικρὸν τοῦτο περιστάτικόν. Ἐν τούτοις, τὴν εἶδα μίαν ἡμέραν ἔχουσιν τοὺς πόδας καταϊματωμένους, καὶ τὴν ἠρώτησα μὲ ταραχὴν τί ἔπαθε; — Τίποτε, μῆτέρ μου, εἶπε. — Ἀλλ' οἱ πόδες σου εἶναι καταϊματωμένοι. — Δὲν εἶναι πραγματικῶς τίποτε, ἀπεκρίθη ἡ Ὀρτενσία. Ἐγὼ ὅμως ἐπέμεινα διὰ νὰ μάθω μήπως ἐκτύπησε καὶ ἀνεκάλυψα ὅτι τὰ ὑποδήματά της ἦσαν ἐντελῶς χαλασμένα, καὶ καρφίον ἔσχισε τρομερὰ τὸν πόδα της.

Εἵμεθα εἰς τὸ ἥμισυ τοῦ ταξειδίου, καὶ ἐπομένως ἔπρεπεν ἐξ ἀνάγκης νὰ παρέλθῃ ὅχι ὀλίγος καιρὸς πρὶν δυνηθῶ ν' ἀγοράσω νέα ὑποδήματα· ἐλυπούμην λοιπὸν καθ' ὑπερβολήν ὅτι ἡ Ὀρτενσία μου ἦτο πλέον ὑποχρεωμένη νὰ κάθηται περιορισμένη εἰς τὸν κοιτωνίσκον μου, καὶ ἔνεκα τῆς ἀκίνησias νὰ βλάπτῃ τὴν υἰεἴαν της. Ὅθεν ἐν ᾧ εὐρισκόμεν βυθισμένη εἰς λύπην καὶ ἤρχισα νὰ κλαίω εἰς τὴν γωνίαν τοῦ κοιτωνίσκου μου, ὁ φίλος μας ναύτης ἦλθε καὶ ἐζήτην νὰ μάθῃ τὴν αἰτίαν τῶν δακρύων μας. Ἡ Ὀρτενσία ἀπεκρίθη κλαίουσα ὁμοίως ὅτι δὲν ἐδύνατο πλέον ν' ἀναβαίνει εἰς τὸ κατάστρωμα, διότι τὰ ὑποδήματά της κατεστράφησαν καὶ δὲν εἶχε νὰ φορέσῃ ἄλλα. — Ἄν αὐτὴ μόνον εἶναι ἡ αἰτία, εἶπεν ὁ ἀγαθὸς ναύτης, τὸ πρᾶγμα, ἂν ἀγαπᾶτε, εὐθὺς διορθόνεται· ἐγὼ ἔχω εἰς τὸ κιβώτιόν μου ἓν παλαιὸν ζευγάρι· ὑπάγω νὰ τὸ φέρω. Σὺ, κυρία, θὰ τὸ κόψῃς ἴσον εἰς τὰ ποδάρια τῆς κόρης σου καὶ ἐγὼ θὰ τὸ βράβω ὅσον καλὰ ἡμπορῶ. Δὲν βλάπτει ἐὰν δὲν εἶναι εὐμορφον. Εἵμεθα μέσα εἰς πλοῖον, καὶ εἶναι εὐχάριστον νὰ θεραπεύωμεν ὅπως ἡμποροῦμεν τὰς ἀνάγκας μας. — Καὶ χωρὶς νὰ προσμείνῃ ἀπόκρισιν ὁ τίμιος ναύτης ἔδραμε νὰ φέρῃ τὰ παλαιὰ ὑποδήματά του. Μετ' ὀλίγας στιγμὰς τὰ ἔφερε μὲ χαρὰν ζωγραφιζομένην εἰς τὸ πρόσωπον καὶ τὰ ἐπρόσφερεν εἰς τὴν Ὀρτενσίαν, ἥτις ἐδέχθη τὸ δῶρον τοῦτο μὲ χαρὰν ἀπερίγραπτον. Ἐκαθήσαμεν εὐθὺς εἰς τὸ ἔργον, καὶ ἡ θυγάτηρ μου ἔλαβε τὴν εὐχαρίστησιν πρὸς τὸ ἑσπέρας ν' ἀναβῇ εἰς τὸ κατάστρωμα καὶ νὰ προξενήσῃ πάλιν τὴν διασκέδασιν τῶν ναυτῶν. Ἐπαναλαμβάνω, κυρίαί, ὅτι ποτὲ δὲν ἐδέχθη δῶρον μὲ μεγαλητέραν εὐγνωμοσύνην· μετενόησα ὅμως πολὺ ὅτι παρημέλησα νὰ ἐρευνήσω μετὰ ταῦτα περὶ τοῦ ἀγαθοῦ γέροντος ναύτου τὸν ὁποῖον ἐγνώρισα μόνον ὑπὸ τὸ ὄνομα Ἰάκωβον. Ἦθελον βεβαίως αἰσθανθῇ μεγίστην εὐχαρίστησιν ἐὰν ἔκαμνα καλὸν τι ὑπὲρ αὐτοῦ ὅτε, ὕστερον, εἶχα τὴν δύναμιν νὰ τὸ πράξω. »

« Ἡ δεινὴ πενία εἰς ἣν περιῆλθεν ἡ Ἰωσεφίνα βιασθεῖσα νὰ φύγῃ

ἐξαίφνης ἀπὸ τὴν Μαρτινίκαν, διεγερθείσης ὀχλαγωγίας καὶ ἀποστασίας ἐν ἐκείνῃ τῇ νήσῳ, ὑπῆρξεν ἥττον θλιβερά τῶν ὅσα ὕστερον ὑπέφερεν εἰς Γαλλίαν φθάσασα. Ὁ σύζυγος αὐτῆς Κ. Βωχαρναῖος, ὑπάρξας ἐκ τῶν στρατιωτικῶν ἀρχηγῶν τῆς Γαλλικῆς ἐπαναστάσεως, συνελήφθη ἀκολούθως καὶ κατεδικάσθη εἰς τὸν διὰ τῆς λαιμητόμου θάνατον. Τὴν αὐτὴν καταδίκην ἐμελλε νὰ ὑποστῇ καὶ ἡ Ἰωσηφίνα, ἀλλ' ἐσώθη παρ' ἐλπίδα, πεσόντος καὶ θανατωθέντος τοῦ τρομεροῦ Ροβеспιέρου. Ἡ ἐπιστολὴ τὴν ὁποίαν ὁ στρατηγὸς Βωχαρναῖος ἔγραψε πρὸς τὴν σύζυγόν του τὴν νύκτα τῆς παραμονῆς τοῦ θανάτου εἶναι λίαν συμπαθητικώτατον ἐνθύμημα τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Ἴδου ἡ μετάφρασις τῆς ἐπιστολῆς ταύτης.

« Κονσιερζερία. Νῦξ τῆς 7 Θερμιδόρου, ἔτος Β'.

« Ἀγαπητὴ μου Ἰωσηφίνα,

« Μὲ μένουσιν ὀλίγαι στιγμαὶ, καὶ τὰς ἀφιερῶ εἰς τὴν ἀγάπην, εἰς τὰ δάκρυα καὶ εἰς τὴν λύπην. Ἀκολούθως ὀφείλω νὰ παραδοθῶ ὅλως εἰς τὴν δόξαν τῆς καταδίκης μου καὶ εἰς μελέτην περὶ ἀθανασίας. Ὅταν λάβῃς τὴν παροῦσαν ἐπιστολήν μου, φιλτάτη, ὁ σύζυγός σου δὲν θὰ ὑπάρχῃ μετὰ τῶν ζώντων, ἀλλὰ θέλει ἀπολαμβάνει τὴν ἀληθῆ ὑπάρξιν εἰς τοὺς κόλπους τοῦ Πλάστου. Μὴ κλαίῃς δι' αὐτόν· οἱ ἀμαρτωλοὶ καὶ οἱ ἀναίσθητοι οἵτινες ἐπιζῶσι μετ' αὐτόν εἶναι μᾶλλον τῶν δακρύων σου ἄξιοι, ἐπειδὴ πράττουσιν ἐγκλήματα ἀδιόρθωτα. Δὲν θέλω νὰ διαχύσω ζόφον εἰς τὰς στιγμὰς ταύτας ἀναλογιζόμενος τὴν ἐνοχλήν των· ἐξ ἐναντίας, ἐπιθυμῶ νὰ τὰς λαμπρύνω διὰ τῆς σκέψεως ὅτι ἀπήλαυσα τὴν ἀγάπην ἀξιαγαπήτου συμβίας, καὶ ὅτι ἡ ἐνωσίς μας ἐδύνατο νὰ εἶναι ἀδιάκοπος εὐτυχία ἐὰν δὲν περιέπιπτον εἰς τὴν πλάνην τὴν ὁποίαν ἀργὰ ἀνεγνώρισα. Ἡ ἰδέα αὕτη μὲ φέρει δάκρυα εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς, ἀλλ' ἡ γενναία καρδία σου μὲ συγχωρεῖ. Καιρὸς δὲν εἶναι ν' ἀναλογίζωμαι τὴν πλάνην μου. Εὐχαριστῶ τὸν Θεὸν ὅστις θέλει σὲ βραβεύσει.

« Ἡ θεία πρόνοια διέθεσε τὰ κατ' ἐμὲ καὶ αἰσθάνομαι ἐντελῇ ἀνακούφισιν. Δύναται ἐνάρετος ἄνθρωπος νὰ ζήσῃ εὐτυχῆς ἐν ᾧ βλέπει τὸν κόσμον τούτον ἔρμαιον τῆς κακίας; Ἦθελον τῷ ὄντι χαίρει διὰ τὸν θάνατόν μου, ἐὰν δὲν ἐσυλλογιζόμην τὰ φίλτατα ὄντα, τὰ ὁποῖα ἀφίνω κατόπιν μου. Ἀλλ' ἐὰν οἱ στοχασμοὶ τοῦ ἀποθνήσκοντος εἶναί πως προαισθήματα, λέγει τι εἰς τὴν καρδίαν μου ὅτι τὸ τρομερὸν ἀνθρωποσφαγεῖον ἐγγίζει εἰς τὸ τέλος του, θέλει ἔλθει καὶ ἡ σειρὰ τῶν δημίων νὰ πέσωσι θύματα, αἱ τέχναι καὶ ἐπιστῆμαι θέλουσιν ἐπανθήσει εἰς τὴν Γαλλίαν, φρόνιμοι καὶ δίκαιοι νόμοι θέλουσιν ἀντικαταστήσει τὰς αἱματηρὰς θυσίας, καὶ σὺ, φιλτάτη μου, θέλεις τέλος πάντων ἀπολαύσει τὴν εὐτυχίαν τὴν ὁποίαν πάντοτε ἔπρεπε νὰ ἔχῃς. Τὰ τέκνα μας θέλουσι πληρώσει τὸ χρέος τὸ πρὸς τὸν πατέρα των..... Τελειόνω τὰς ἀσυρράπτους καὶ σχεδὸν

δυσαναγνώστους ταύτας ιδέας, τὰς ὁποίας διέκοψεν ἡ εἴσοδος τῶν φυλάκων μου. Πρὸ ὀλίγων στιγμῶν ὑπεβλήθην εἰς σκληρὰν ἐθιμοταξίαν, τὴν ὁποίαν εἰς ἄλλας περιστάσεις δὲν ἤθελα δεχθῇ εἰμὴ μὲ θυσίαν τῆς ζωῆς μου. Ἀλλὰ πρὸς τί ν' ἀντιστεκώμεθα κατὰ τῆς ἀνάγκης; Ὁ ὀρθὸς λόγος μᾶς λέγει ὅτι ὀφείλομεν νὰ συμμορφωνώμεθα μὲ τοὺς καιροὺς. — Μοῦ ἔκοψαν τὴν κόμην. — Μὲ ἤλθεν ἰδέα ν' ἀγοράσω ὀλίγους βοστρύχους διὰ νὰ τοὺς ἀφήσω εἰς τὴν σύζυγον καὶ εἰς τὰ τέκνα μου ὡς σημεῖον τῆς πρὸς ὑμᾶς ἐνθυμήσεώς μου· ἀλλὰ, φεῦ! ἡ καρδίᾳ μου συντρίβεται καὶ τὰ δάκρυά μου βρέχουσι τὸ χαρτίον εἰς τὸ ὁποῖον γράφω. Ὑγίαινε, φιλάττη Ἰωσεφίνα· ὑγιαίνετε, ἀγαπητά μου τέκνα, Ὁρτενσία καὶ Εὐγένιε. Μὴ μὲ λησμονῆτε. Ἐνθυμεῖσθε τέλος ὅτι ὅστις ἀποθνήσκει θῦμα τῶν τυράννων καὶ μάρτυς τῆς ἐλευθερίας, διαχέει λαμπρότητά τινα ἐπὶ τῆς λαιμητόμου! »

Μετάφρασις Χ. Α. Π.